

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

3. oktoober 2013*

Keskfond — Direktiiv 75/442/EMÜ — Seakasvatuseettevõttes tekitatud läga, mida ladustatakse seal kuni müümiseni põllumajanduseettevõtjatele, kes kasutavad seda oma maadel väetisena — „Jäätmena” või „kõrvalsaadusena” määratlemine — Tingimused — Tõendamiskoormis — Direktiiv 91/676/EMÜ — Ülevõtmata jätmine — Tekitaja isiklik vastutus nende ettevõtjate poolt jäätme- ja väetisekäitlusalasest liidu õiguse täitmise eest

Kohtuasjas C-113/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Supreme Court'i (Iirimaa) 23. veebruari 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. märtsil 2012, menetluses

Donal Brady

versus

Environmental Protection Agency,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan ja A. Prechal (ettekandja),

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 27. veebruari 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

- D. Brady, esindajad A. Collins, SC, ja *solicitor* D. Gearty,
- Environmental Protection Agency, esindajad: *solicitor* A. Doyle, N. Butler, SC, ja S. Murray, BL,
- Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues ja S. Menez,
- Euroopa Komisjon, esindajad: K. Mifsud-Bonnici, D. Düsterhaus ja A. Alcover San Pedro,

olles 16. mai 2013. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ jäätmete kohta (EÜT L 194, lk 39; ELT eriväljaanne 15/01, lk 23), muudetud komisjoni 24. mai 1996. aasta otsusega 96/350/EÜ (EÜT L 135, lk 32; ELT eriväljaanne 15/03, lk 59) (edaspidi „direktiiv 75/442”).
- 2 Taotlus esitati D. Brady ja Environmental Protection Agency (edaspidi „EPA”) vahelises kohtuvaidluses seoses nimetatud ameti poolt seakasvatustevõtte laiendamiseks D. Bradyle väljastatud loa teatud tingimustega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 75/442

- 3 Direktiiv 75/442 tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiviga 2006/12/EÜ jäätmete kohta (ELT L 114, lk 9), mis seejärel omakorda tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiviga 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, lk 3). Arvestades põhikohtuasjas arutlusel oleva loa väljastamise kuupäeva, reguleerib põhikohtuasja siiski direktiiv 75/442.
- 4 Direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimene lõik sätestas:
„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
a) *jäätmed* – I lisan loetletud kategooriatesse kuuluvad mis tahes ained või esemed, mille valdaja kasutuselt kõrvaldab, kavatab kasutuselt kõrvaldada või on kohustatud kasutuselt kõrvaldama”.
- 5 Direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a teine lõik tegi Euroopa Ühenduste Komisjonile ülesandeks koostada „nimekirja jäätmetest, mis kuuluvad I lisan loetletud kategooriatesse”. Komisjon kehtestas 20. detsembri 1993. aasta otsusega 94/3/EÜ (EÜT 1994, L 5, lk 15) sellise nimekirja (edaspidi „Euroopa jäätmeleend”), milles „põllumajandussaaduste esmatootmisel tekkinud jäätmete” hulgas on ära toodud nimelt „loomaväljaheited, virts ja sõnnik (sh reostunud allapanu), eraldi kogutud ja mujal käideldud vedelad farmiheitmed” [mitteametlik tõlge].
- 6 Direktiivi 75/442 artikli 1 punktid b ja c sisaldasid järgmisi määratlusi:
„b) *tekitaja* – igäüks, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed [...];
c) *valdaja* – jäätmetekitaja või füüsiline või juriidiline isik, kelle valduses on jäätmed”.
- 7 Direktiivi artikli 2 lõike 1 punkti b alapunkt iii sätestas:
„Käesoleva direktiivi reguleerimisalasse ei kuulu:
[...]

b) muude õigusaktide reguleerimisalasse kuuluvad:

[...]

iii) loomakorjused ja järgmised põllumajandusjätmed: sõnnik ja muud põllumajanduses kasutatavad loodusomased ja mitteohtlikud ained”.

8 Direktiivi 75/442 artikkel 4 nägi ette:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist, mille käigus ei kasutata keskkonda ohustavaid protsesse ja menetlusi ning millega eelkõige:

- ei ohustata vett, õhku, pinnast, taimi ega loomi,
- ei tekitata mürast või haisust põhjustatud häiringuid,
- ei kahjustata maapiirkondi ega erihuvi pakkuvaid kohti.

Liikmesriigid võtavad ka vajalikud meetmed, et keelata jäätmete hülgamine, kaadamine või kontrollimata kõrvaldamine.”

9 Direktiivi artikkel 8 sätestas:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada, et iga jäätmevaldaja:

- annab jäätmed käitlemiseks era- või avalikule jäätmekogumisettevõttele või ettevõttele, kes teeb II A või II B lisas nimetatud toiminguid [või]
- taaskasutab või kõrvaldab jäätmed ise kooskõlas käesoleva direktiivi sätetega.”

10 Direktiivi 75/442 artikkel 10 täpsustas, et iga rajatis või ettevõte, kes teeb II B lisas nimetatud jäätmete taaskasutamistoiminguid, peab saama loa pädevalt asutuselt.

11 II B lisas nimetatud toimingute hulka kuulus punktis R 10 toodud „[p]innasetöötlus põllumajandusliku kasutamise eesmärgil või keskkonnaseisundi parandamiseks”.

12 Direktiivi 75/442 artikli 11 lõiked 1 ja 2 sätestasid:

„1. [...] võib artiklis [...] 10 sätestatud loa taotlemisest vabastada:

[...]

b) rajatised ja ettevõtted, kes tegelevad jäätmete taaskasutamisega.

See vabastus kehtib ainult juhul, kui:

- pädevad asutused on vastu võtnud üldeeskirjad iga tegevuse kohta, milles nähakse ette jäätmete liigid ja kogused ning tingimused, mille täitmisel võidakse tegevusloa nõudest vabastada,
- ning
- kui jäätmete liik ja kogus ning [...] taaskasutusmeetodid vastavad artiklis 4 sätestatud tingimustele.

2. Pädevad asutused registreerivad lõikes 1 nimetatud rajatised ja ettevõtted.”

Direktiiv 91/676/EMÜ

- 13 Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (EÜT L 375, lk 1; ELT eriväljaanne 15/02, lk 68) põhjendus 6 näeb ette:

„[...] inimeste tervise ja elusressursside ning veeökosüsteemide kaitsmiseks ja selleks, et tagada vee kasutamine muudel õiguspärastel viisidel, [on] vaja vähendada põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud või tingitud veereostust ning hoida ära selle reostuse suurenemist; selleks on tähtis võtta meetmeid, mis käsitlevad kõikide lämmastikuühendite hoiustamist ja põllumajandusmaal kasutamist ning teatavaid maaharimisviise”.

- 14 Direktiivi 91/676 artikli 3 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Liikmesriigid määravad I lisa sätestatud kriteeriumide põhjal kindlaks veekogud, mis on reostunud, ja veekogud, mida reostus võib mõjutada, kui artikli 5 kohaseid meetmeid ei võeta.

2. Liikmesriigid määravad [...] tundlikeks aladeks kõik sellised maa-alad oma territooriumil, kust lõikes 1 määratletud veekogud saavad oma vee ja mis soodustavad nende veekogude reostumist. [...]”

- 15 Nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 1 punkt a näeb ette, et selleks et tagada kõikide veekogude üldine kaitse reostuse eest, koostavad liikmesriigid hea põllumajandustava eeskirja või eeskirjad, mida põllumajandustootjad täidavad vabatahtlikkuse alusel ning mille sätted hõlmavad vähemalt direktiivi II lisa punktis A nimetatud punkte. Selles punktis A sisalduvad punktid käsitlevad eeskätt ajavahemikke, mil väetiste kasutamine põllumajandusmaal ei ole asjakohane, väetiste kasutamise tingimusi olenevalt maa-ala olemusest ja seisundist või nende lähedusest vooluveekogudele, loomasõnnikumahutite mahutavust ja konstruktsiooni ning loomasõnniku kasutamise korda.

- 16 Direktiivi 91/676 artikli 5 lõiked 1 ja 4 sätestavad, et liikmesriigid peavad käivitama määratud tundlike alade suhtes tegevusprogrammid, mis peavad kohustuslike meetmetena sisaldama III lisa kirjeldatud meetmeid ja liikmesriikide poolt kehtestatud hea põllumajandustava eeskirja(de)s sätestatud meetmeid, välja arvatud meetmed, mis on asendatud selles lisa kirjeldatud meetmetega. III lisast nähtub, et selles lisa osutatud meetmed peavad sisaldama reegleid muu hulgas ajavahemike kohta, mil teatavat tüüpi väetiste kasutamine põllumajandusmaal on keelatud, loomasõnnikumahutite mahutavuse kohta, väetiste põllumajandusmaal kasutamise piirangute kohta, et tagada lämmastiku tasakaalustatud sisaldus mullas, ja loomasõnniku maksimaalse koguse kohta, mida võib sõltuvalt selle lämmastiksisaldusest kasutada,

Iirimaa õigus

- 17 1996. aasta Waste Management Act (1996. aasta jäätmekäitlusseadus; edaspidi „1996. aasta seadus”) võeti vastu direktiivi 75/442 ülevõtmiseks. Selle seaduse artikli 4 lõige 1 sätestab järgmist:

„„Jäätmed” käesoleva seaduse tähenduses on I lisa loetletud jäätmekategooriatesse kuuluvad või asjaomasel hetkel Euroopa jäätmeloendis nimetatud mis tahes ained või esemed, mille valdaja kasutuselt kõrvaldab, kavatseb kasutuselt kõrvaldada või on kohustatud kasutuselt kõrvaldama; ja eeldatakse, et mis tahes muu aine või ese, mis kasutuselt kõrvaldatakse või mida käideldakse muul viisil jäätmena, on jääde, kuni on tõendatud vastupidist.”

18 1996. aasta seaduse artikli 51 lõike 2 punkt a sätestab:

„Ilma et see piiraks punkti b kohaldamist ei ole [...] jäätmeluba nõutav juhul, kui taaskasutatakse:

[...]

(iii) looma- või linnuheiteid sõnniku või läga vormis [...].”

19 1992. aasta Environmental Protection Agency Act'i (1992. aasta keskkonnakaitseameti seadus; edaspidi „1992. aasta seadus”) artikkel 52 sätestab:

„(1) [EPA] ülesanded hõlmavad:

a) lubade väljaandmist, tegevuse reguleerimist ja kontrolli keskkonnakaitse eesmärgil,

[...]

2) Ülesannete täitmisel [EPA]:

[...]

b) võtab arvesse vajadust saavutada keskkonnakaitse kõrge tase ja soodustada arengut, meetodeid ja mehhanisme, mis on jätkusuutlikud ja keskkonnasõbralikud,

[...]”

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob välja, et kuigi 1992. aasta seadusega kehtestati lubade kord, mis teatud osas sarnaneb nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiivis 96/61/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (EÜT L 257, lk 26; ELT eriväljaanne 15/03, lk 80) kehtestatud korrale, toimus Iirimaa õigusesse nimetatud direktiivi ülevõtmine alles 2003. aastal, mistõttu põhikohtuasjas arutlusel olevat luba ei väljastatud selle direktiivi ülevõtmiseks vastuvõetud siseriiklike sätete alusel.

21 Nimetatud kohus rõhutab pealegi, et kuupäeval, mil luba väljastati, ei olnud direktiivi 91/676 Iirimaa õigusesse veel üle võetud ning puudusid muud siseriiklikud õigusnormid, mis oleksid käsitletud loomasõnniku kasutamist põllumajandusmaal.

Vaidlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

22 D. Brady käitab intensiivse seakasvatuse ettevõtet, kus on ligikaudu 2000 emist.

23 D. Brady esitas 9. märtsil 1998 oma ettevõtte laiendamiseks taotluse, milles ta märkis, et ta ehitab oma ettevõttesse mahutid, mis võimaldavad tal ladustada kogust, mis võrdub aasta jooksul tekitatud lägaga, ning sõlmis erinevate ettevõtjatega kokkulepped, mille kohaselt viimased kohustuvad läga omandama oma maadel väetisena kasutamiseks.

24 Vastavalt loale, mis väljastati talle EPA 22. oktoobri 1999. aasta otsusega, oli D. Brady eeskätt kohustatud tagama, et ettevõtjad, kellele ta läga tarnib, kasutavad seda loas täpsustatud tingimusi rangelt järgides.

- 25 Oma kaebuse põhjenduseks, mille D. Brady nimetatud otsuse peale High Court'ile esitas, väitis ta esiteks, et põhikohtuasjas arutlusel olev läga ei ole „jääde” direktiivi 75/442 ja 1996. aasta seaduse tähenduses, vaid tema ettevõtte kõrvalsaadus, mida ta turustab väetisena, mistõttu EPA ei olnud tema väitel 1992. aasta seaduse alusel pädev reguleerima selle läga kõrvaldamist ja taaskasutamist vastavalt vaidlusaluses loas ette nähtud tingimustele.
- 26 Teiseks on D. Brady arvamusel, et EPA-l ei ole õigust panna talle kriminaalkaristuse ähvardusel kohustust – mida tal ei ole võimalik täita – kontrollida, kuidas need ettevõtjad, kellele ta läga müüb, seda kasutavad, eriti kuna Euroopa Liit kehtestas tema väitel loomasõnniku väetisena laotamisele kohaldatavad erinormid ehk direktiivi 91/676.
- 27 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et D. Brady väitis oma kaebuse põhjenduseks, et vaidlusaluses loas kehtestatud jäätmekäitluse tingimused panevad talle eelkõige järgmised kohustused:
- „[...]”
- c) tagada, et väetise ostja ei laota seda maadele, mis ei ole ostja valduses, omandis või tema hallatavad;
 - d) tagada, et väetis ei voola maadele, mis saavad laotamiseks jäätmeid toitainete haldamise kavaga hõlmamata allikast, välja arvatud EPA nõusolekul;
 - e) leppida eelnevalt kokku toitainete haldamise kavas nende maade jaoks, mis ei ole tema omandis ja mida käitavad isikud, kelle üle tal puudub kontroll;
 - f) valvata väetise kasutamise üle isikute poolt, kes ostavad seda oma maadele laotamiseks, ning anda juhised selle kasutamiseks;
 - g) seirata pinnavett, mis läbib piirkondi, kus väetist kasutatakse (st paikades, mis ei ole tema hallatavad);
 - h) seirata kaeve, mis asuvad maadel, kus väetist laotatakse (st maadel, mis ei ole tema hallatavad);
 - i) pidada pidevat registrit väetise kasutamise kohta, mida EPA saaks kontrollida, ja informatsiooni jaoks, eesmärgiga esitada EPA-le kuuaruandeid. Register peab väetise maale laotamise kohta sisaldama järgmisi andmeid: väetist laotav isik, ilmastikutingimused, pinnase seisund laotamise ajal, ilmaennustus 24-tunni kohta, iga üksiku maatüki toiteainevajadus, nendel maatükkidel kasutatud väetise kogus.”
- 28 Kuna High Court jättis D. Brady kaebuse rahuldamata, esitas viimane apellatsioonkaebuse Supreme Courti. Oma apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitab ta kaks väidet, millest esimene käsitleb seda, et High Court rikkus õigusnormi, kui ta kvalifitseeris tema ettevõttes tekitatud läga jäätmeiks, ning teine väide seda, et juhul, kui see läga tuleks tõesti määratleda jäätmena, siis ei ole EPA-l õigust temale väljastatud loas seada tingimusi, mis panevad talle kohustuse kontrollida kolmandate isikute laotamistegevust neile isikutele kuuluvatel maadel ning võtta selle tegevuse eest vastutus.
- 29 Supreme Court leiab, et ehkki 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-416/02: komisjon *vs.* Hispaania (EKL 2005, lk I-7487) ja otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania (EKL 2005, lk I-7569) ning 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia (EKL 2007, lk I-11661), otsus kohtuasjas C-195/05: komisjon *vs.* Itaalia (EKL 2007, lk I-11699) ja otsus kohtuasjas C-263/05: komisjon *vs.* Itaalia (EKL 2007, lk I-11745) sisaldavad sellega seoses erinevaid kasulikke juhiseid, jääb ebaselgeks küsimus, kas põhikohtuasjas arutlusel olev läga tuleb määratleda jäätmena.

- 30 Märkides, et sellest kohtupraktikast tuleneb eeskätt, et läga jääb jäätmeks, kui seda tuleb pikaajaliselt ladustada, mis toob kaasa saasteohu, mida liidu õigusega püütakse vältida, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige teada, milliste kriteeriumide alusel on võimalik kindlaks teha, kas tema menetluses olevas kohtuasjas on tegemist sellise olukorraga.
- 31 Ta toob sellega seoses ühelt poolt välja, et kuna väetiste müümine on hooajaline tegevus, peab põhikohtuasja apellandi tegevusest tuleneva suure koguse läga tingimata pikaajaliselt ladustama, mis ei tohiks tavapäraselt siiski ületada kahteteist kuud, mis jääb kahe laotamishooaja vahele. Teiselt poolt rõhutab asjaomane kohus, et tal puuduvad andmed, mis näitaksid, kas seda tüüpi pikaajaline ladustamine selleks ettenähtud mahutites on või võib olla saastav.
- 32 Isegi kui eeldada, et põhikohtuasjas arutlusel olevat läga tuleb pidada jäätmeks, tekiks siis pealegi küsimus, kas liidu õigusega on kooskõlas see, et EPA seab käitamisloas sellised tingimused, mille tulemusel on D. Brady praktikas jätkuvalt kohustused seoses läga võimaliku hilisema kasutamisega teiste ettevõtjate poolt, või kas vastutus sellise kasutamise eest peab lasuma nendel ettevõtjatel.
- 33 Neil asjaoludel otsustas Supreme Court menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„Kuna mõistel „jäätmeks“ puudub liidu õiguses lõplik tõlgendus, siis kas liikmesriigil on lubatud siseriiklike õigusnormidega kohustada sealäga tekitajat tõendama, et tegemist ei ole jäätmega, või tuleb jäätmeks määratleda sellist laadi objektiivsete kriteeriumide alusel, millele on osutatud Euroopa Liidu Kohtu praktikas:

1. Kui jäätmeks tuleb määratleda sellist laadi objektiivsete kriteeriumide alusel, millele on osutatud Euroopa Liidu Kohtu praktikas, siis kui kindel peab olema, et taaskasutatakse sealäga, mida loa omaja kogub ja ladustab või võib ladustada enne kasutajatele toimetamist rohkem kui 12 kuu jooksul?
2. Kui sealäga on jääde või määratletakse jäätmeks asjakohaste kriteeriumide alusel, siis kas on õiguspärane, kui liikmesriik näeb ette, et selle tekitaja – kes ei kasuta sealäga oma maal, vaid müüb seda kolmandatest isikutest maaomanikele nende maal väetisena kasutamiseks – vastutab isiklikult selle eest, et need kasutajad täidavad jäätmete ja/või väetise kontrolli käsitlevaid liidu õigusnorme, tagamaks, et asjaomaste kolmandate isikute poolt sealäga maale laotamisega ei tekiks olulise keskkonnareostuse ohtu?
3. Kas eespool mainitud sealäga jääb välja [direktiivi 75/442] artikli 2 lõike 1 punkti b alapunktis iii toodud mõiste „jäätmeks“ definitsiooni alt põhjusel, et see kuulub „muude õigusaktide reguleerimisalasse“, eelkõige [direktiivi 91/676] reguleerimisalasse, olukorras, kus loa väljaandmise ajal ei olnud Iirimaa [direktiivi 91/676] üle võtnud, ükski siseriiklik õigusnorm ei reguleerinud sealäga väetisena maale laotamist ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu [3. oktoobri 2002. aasta] määrust (EÜ) nr 1774/2002 [„milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaareeskirjad (EÜT L 273, lk 1; ELT eriväljaanne 03/37, lk 92)] ei olnud veel vastu võetud?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 34 Oma sissejuhatava küsimuse ja esimese küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt esiteks teada, millistel tingimustel võib määratleda läga, mis on tekitatud intensiivse seakasvatuse ettevõttes ja ladustatud seni, kuni see müüakse

põllumajandusettevõtjatele nende maadel väetisena kasutamiseks, kõrvalsaadusena ning seda ei saa enam pidada „jäätmeks” direktiivi 75/442 tähenduses ning täpsemalt, kui kindel peab sellega seoses olema, et sellise sealäga kavandatud taaskasutamine toimub. Teiseks soovib nimetatud kohus teada, millisel määral võib selle läga tekitajal lasuda kohustus tõendada, et need tingimused on täidetud.

Esimese küsimuse esimene osa

- 35 Mis puudutab küsimust, millistel tingimustel tuleb sealäga, mida tekitaja ladustab seni, kuni see müüakse põllumajandusettevõtjatele nende maadel väetisena kasutamiseks, määratleda pigem kõrvalsaaduse kui „jäätmena” direktiivi 75/442 tähenduses, siis tuleb meenutada, et nimetatud direktiivi artikli 1 punkti a esimene lõik määratleb jäätmena „I lisas loetletud kategooriatesse kuuluvad mis tahes ained või esemed, mille valdaja kasutuselt kõrvaldab [või] kavatses kasutuselt kõrvaldada [...]”.
- 36 Nii nimetatud I lisa kui ka direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a teise lõigu alusel kehtestatud Euroopa jäätmeloendis sisalduv jäätmete nimekiri on üksnes näitlikud (vt eelkõige 29. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-188/08: komisjon *vs.* Iirimaa, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Asjaolu, et jäätmeloendis on ära toodud ka „loomaväljaheited, virts ja sõnnik (sh reostunud allapanu), eraldi kogutud ja mujal käideldud vedelad farmiheitmed”, ei ole jäätmeliste mõiste hindamisel otsustav. Loomasõnniku üldise mainimise juures ei ole arvestatud seda, millistes tingimustes seda kasutatakse, mis aga on otsustava tähtsusega jäätmeliste mõiste hindamisel (vt selle kohta eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania, punkt 66).
- 38 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on „jäätmena” direktiivi 75/442 tähenduses kvalifitseerimine tingitud eelkõige valdaja tegevusest ja nimetatud direktiivi artikli 1 punkti a esimeses lõigus sisalduva mõiste „kasutuselt kõrvaldama” tähendusest (vt eelkõige eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia, punkt 32 ja 24. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-188/07: Commune de Mesquer, EKL 2008, lk I-4501, punkt 53).
- 39 Mõistet „kasutuselt kõrvaldamine” tuleb tõlgendada mitte ainult silmas pidades direktiivi 75/442 peamist eesmärki, milleks selle põhjenduse 3 kohaselt on „inimeste tervise ja keskkonna kaitsmine jäätmeliste kogumisest, veost, töötlemisest, säilitamisest ja ladustamisest tulenevate kahjulike mõjude eest”, vaid ka EÜ artikli 174 lõiget 2. Viimati nimetatud säte näeb ette, et „[ü]henduse keskkonnapoliitika, võttes arvesse ühenduse eri piirkondade olukorra mitmekesisust, seab eesmärgiks kaitstuse kõrge taseme. See rajaneb ettevaatusprintsipiil ja põhimõtetel, mille järgi tuleb võtta ennetusmeetmeid [...]”. Sellest tuleneb, et mõistet „kasutuselt kõrvaldamine” ja seega mõistet „jääde” direktiivi tähenduses ei saa kitsendavalt tõlgendada (vt eelkõige eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika ning eespool viidatud kohtuotsus Commune de Mesquer, punktid 38 ja 39).
- 40 Nimelt on Euroopa Kohus otsustanud, et nende asjaolude hulgas, mis võivad olla märk sellest, et toimub aine või eseme „kasutuselt kõrvaldamine” või on olemas kavatsus või kohustus seda teha direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a tähenduses, on asjaolu, et kasutatud aine on tootmis- või tarbimisjääk, st toode, mille tekitamine ei olnud omaette eesmärk (vt eelkõige eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika ning eespool viidatud kohtuotsus Commune de Mesquer, punkt 41).
- 41 Selliseks märgiks võib samuti olla asjaolu, et kõnealune aine on tootmisjääk, mille võimalikul kasutamisel peab rakendama erilist ettevaatust, kuna selle koostis on keskkonnale ohtlik (vt 15. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-418/97 ja C-419/97: ARCO Chemie Nederland jt, EKL 2000, lk I-4475, punkt 87 ning 18. aprilli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-9/00: Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveysystön kuntayhtymän hallitus, EKL 2002, lk I-3533, punkt 43).

- 42 Samuti nähtub kohtupraktikast, et aine töötlemise meetod või kasutamise viis ei ole aine liigitamisel jäätmeks määravad ning jäätme mõiste kohaldamine ei ole välistatud selliste ainete ja esemete suhtes, mida võib majanduslikult korduskasutada. Direktiiviga 75/442 kehtestatud järelevalve ja käitlemise süsteemiga soovitakse nimelt hõlmata kõiki esemeid ja aineid, mille omanik kasutuselt kõrvaldab, isegi kui neil on turuväärtus ning neid kogutakse kaubanduslikul eesmärgil, et neid ringlusse võtta, taasväärtustada või korduskasutada (eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia, punktid 36 ja 37 ning eespool viidatud kohtuotsus *Commune de Mesquer*, punkt 40).
- 43 Arvestades meenutatud kohtupraktika juhiseid, tuleb asuda seisukohale, et intensiivse seakasvatuse ettevõtte tekitatud sõnnik, mille tekitamine ei ole ettevõtja peamine eesmärk ning mille võimalik väärtustamine väetisena laotamise teel peab – nagu nähtub eelkõige direktiivi 91/676 põhjendusest 6 ja direktiiviga kehtestatud korrast – toimuma erilist ettevaatust rakendades, kuna selle koostis võib keskkonnale ohtlik olla, on põhimõtteliselt jääde (vt analoogia alusel eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika ning eespool viidatud kohtuotsus *Commune de Mesquer*, punkt 41).
- 44 Siiski nähtub Euroopa Kohtu praktikast samuti, et teatud olukorras võib vara, materjali või toorainet, mis on saadud sellise eraldamise või tootmisprotsessi tulemusena, mille peamine eesmärk ei ole selle tootmine, käsitada mitte jäägina, vaid kõrvalsaadusena, mida valdaja ei püüa direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses „kasutuselt kõrvaldada”, vaid mida ta kavatses hiljem talle soodsatel tingimustel kasutada või turustada – sealhulgas vajaduse korral teiste ettevõtjate kui see, kes selle tootis, vajadusteks – tingimusel, et selline taaskasutamine ei ole mitte ainult võimalik, vaid kindel, ei vaja eelnevat töötlemist ja toimub pideva tootmisprotsessi raames (vt eelkõige eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania, punkt 58; eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon *vs.* Itaalia, punkt 38 ja eespool viidatud kohtuotsus *Commune de Mesquer*, punkt 42).
- 45 Mis puudutab konkreetselt käesolevas asjas arutlusel olevat loomasõnnikut, siis Euroopa Kohus on juba otsustanud, et see võib jääda jäätmena määratlemata, kui seda kasutatakse maa väetamiseks, laotades seda selgelt kindlaksmääratud maadel ja õigusnormide kohaselt ning kui selle ladustamine piirub sellega, mis on vajalik väetisena maale laotamiseks (eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania, punkt 60).
- 46 Sellega seoses täpsustas Euroopa Kohus pealegi, et selline arutluskäik ei piirdu üksnes loomasõnnikuga, mida kasutatakse väetisena sellesama põllumajandusettevõtte maadel, kus sõnnik tekitati. Nimelt võib ainet mitte pidada direktiivi 75/442 tähenduses „jäätmeks”, kui seda kindlasti kasutatakse teiste ettevõtjate kui see, kes selle tekitas, vajadusteks (eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania, punkt 61).
- 47 Nii peavad liikmesriigi kohtud tegema Euroopa Kohtu praktikast tulenevaid juhiseid ja nendes kohtutes arutlusel olevate olukordade kõiki asjaolusid arvesse võttes kindlaks, kas tegelikult on olemas kõrvalsaadus, tagades selles osas, et kõrvalsaadusena määratlemine piirduks olukordadega, mis vastavad käesoleva kohtuotsuse punktis 44 meenutatud tingimustele.
- 48 Mis puudutab selle kontrollimist, et kuni laotamiseni ladustatud läga taaskasutamine on piisavalt kindel, siis tuleb sissejuhatuseks meelde tuletada, et kõrvalsaadusena määratlemist ei välista pelk asjaolu, et selline taaskasutamine muutub tegelikkuses täiesti kindlaks siis, kui kavandatud laotamistoimingud on asjaomaste kolmandatest isikutest omandajate vahendusel tegelikult tehtud, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 45 ja 46 meenutatud kohtupraktikast.

- 49 Tulevikus eseme või ainega toimuv ei ole iseenesest määrav nende jäätmena liigitamise küsimuses; selle määrab vastavalt direktiivi 75/442 artikli 1 punktile a ära see, et asjaomase eseme või aine valdaja selle kasutuselt kõrvaldab, tal on vastav kavatsus või kohustus (eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon vs. Itaalia, punktid 49 ja 50 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Sellega seoses tuleb pealegi täpsustada, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks jõudma järeldusele, et D. Brady poolt kavandatud läga taaskasutamine on käesoleval juhul piisavalt kindel selleks, et tema poolt läga ladustamise ajal ning kuni tegeliku tarnimiseni asjaomastele kolmandatele isikutele võiks seda läga pidada kõrvalsaaduseks, mida asjaomane isik ei püüa mitte „kasutuselt kõrvaldada” direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses, vaid mida ta kavatseb kasutada või turustada, siis selline asjaolu ei mõjuta kuidagi asjaolu, et see läga võib vajaduse korral pärast tarnimist muutuda jäätmeks, eelkõige siis, kui peaks ilmnema, et lõpuks see kaadatakse nende kolmandate isikute poolt kontrollimatult keskkonda tingimustel, mis võimaldavad läga jäätmeks pidada (vt selle kohta eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-416/02: komisjon vs. Hispaania, punkt 96).
- 51 Sellisel juhul tuleb võtta arvesse seda, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb seda, kes on tegelikult toodete valdaja vahetult enne nende muutumist jäätmeteks, käsitada jäätmete tekitajana direktiivi 75/442 artikli 1 punkti b tähenduses ja määratleda jäätmete „valdajana” selle direktiivi artikli 1 punkti c tähenduses (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Commune de Mesquer, punkt 74).
- 52 Selle kontrollimiseks, kas läga taaskasutamine teiste põllumajandusettevõtjate poolt väetisena laotamise teel, mida põhikohtuasja apellant kavatseb, on piisavalt kindel, et põhjendada selle ladustamist muuks ajaks kui see, mis on vajalik selle kogumiseks eesmärgiga see kõrvaldada, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus aga kindlaks tegema, et nende ettevõtjate maatükid, millel taaskasutamine peab toimuma, on algusest peale selgelt kindlaksmääratud, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 45 meenutatud kohtupraktikast. Selline kindlaksmääramine annab nimelt tunnistust sellest, et tarnitava läga kogus on põhimõtteliselt tõepoolest mõeldud kasutamiseks asjaomaste ettevõtjate maatükkide väetamiseks.
- 53 Seega peab läga tekitaja siis, kui ta soovib seda ladustada pikemaks ajaks kui see, mis on vajalik selle kogumiseks eesmärgiga see kõrvaldada, omama kindlaid kokkuleppeid ettevõtjatega, et nad võtavad selle läga tarne vastu, eesmärgiga kasutada seda nõuetekohaselt kindlaksmääratud maatükkidel väetisena.
- 54 Mis puudutab tingimust, mida on samuti meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 45 ja mille kohaselt loomasõnniku ladustamine peab piirduma sellega, mis on vajalik laotamistoiminguteks, siis tuleb meenutada, et see on eelkõige seletatav asjaoluga, et aine taaskasutamiseks tehtavad ladustamistoimingud võivad oma kestuse tõttu olla valdaja jaoks koormavad ning selliste keskkonnahäiringute võimalik põhjus, mida direktiiviga 75/442 just tahetakse piirata (vt selle kohta eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon vs. Itaalia, punkt 40).
- 55 Sellega seoses tuleb just nimelt liikmesriigi kohtutel tagada, et ladustusrajatised, mida läga tekitaja kasutab, oleksid kavandatud nii, et oleks takistatud selle aine äravool või imbumine pinnasesse ning et nende mahutuvus oleks piisav toodetud läga ladustamiseks seni, kuni läga antakse asjaomastele põllumajandusettevõtjatele tegelikult üle.
- 56 Samuti on tähtis, et läga ladustatakse tegelikult ainult niivõrd, kui võrd see on vajalik kavandatavateks laotamistoiminguteks; see tähendab esiteks, et ladustatud kogus peab olema piiratud nii, et on tagatud, et kogu ladustatud läga on tõepoolest mõeldud selliseks taaskasutuseks (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, punkt 40) ning teiseks, et ladustamise kestus peab olema piiratud vastavalt vajadustele, mille tingib selles osas

laotamistoimingute hooajalisus, st see ei tohi olla pikem ajavahemikust, mida tekitaja vajab selliste olemasolevate lepinguliste kohustuste täitmiseks, mis seisnevad läga tarnimises maale laotamise eesmärgil käimasoleva ja järgmise laotamishooaja jooksul.

- 57 Muu hulgas peavad liikmesriigi kohtud kõiki asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes samuti kindlaks tegema, et asjaomaste kolmandate isikute poolt läga taaskasutamine, mida tekitaja kavandab, annab talle midagi enam kui ainult võimaluse see toode kasutuselt kõrvaldada, kuna sellise asjaolu tõttu, kui see leiab kinnitust, tegeliku taaskasutamise tõenäosus just suureneb (vt selle kohta eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon vs. Itaalia, punkt 52 ning eespool viidatud kohtuotsus *Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, punkt 37).
- 58 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 44 meenutatud kohtupraktikast, võib ainult tingimusel, et põhikohtuasjas arutlusel olev läga on tõesti mõeldud tegelikult kasutamiseks või turustamiseks läga valdaja jaoks majanduslikult soodsatel tingimustel, asuda seisukohale, et sellel lägal on majanduslikult toote väärtus.
- 59 Asjakohaste asjaolude hulgas, mida liikmesriigi kohtud võivad olla kohustatud arvestama selle kindlakstegemiseks, kas need nõuded on täidetud, on asjaolu, et asjaomased ained on tegelike kaubandustehingute ese ning vastavad ostjate nõuetele (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Commune de Mesquer*, punkt 47). Nii võib selles kontekstis olla oluline analüüsida läga tekitaja ja selle ostjate vaheliste tehingute tingimusi, eelkõige finantstingimusi. Samuti käib see kulude kohta, eelkõige asjaomaste ainete ladustamisega seotud kulude kohta, mis tekivad valdajale nende ainete taaskasutamise tõttu ning mis ei tohi olla temale ülemäära koormavad (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Commune de Mesquer*, punkt 59).
- 60 Eeltoodud arvestades tuleb esimese küsimuse esimesele osale vastata, et direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimesest lõiku tuleb tõlgendada nii, et intensiivse seakasvatuse ettevõttes tekitatud läga, mida ladustatakse seni, kuni see tarnitakse põllumajandusettevõtjatele, et nad kasutaksid seda nende maadel väetisena, ei ole mitte „jääd“ selle sätte tähenduses, vaid kõrvalsaadus, kui tekitaja kavatses seda läga temale majanduslikult soodsatel tingimustel hiljem turustada, tingimusel et selline taaskasutamine ei ole mitte ainult võimalik, vaid kindel, ei vaja eelnevat töötlemist ja toimub pideva tootmisprotsessi raames. Liikmesriigi kohtutel tuleb nende menetluses olevate juhtumite kõiki asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes kontrollida, et need erinevad kriteeriumid on täidetud.

Esimese küsimuse teine osa

- 61 Mis puudutab selle isiku kindlakstegemist, kel on kohustus tõendada, et on täidetud kriteeriumid, mis tähendavad vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 44 meenutatud Euroopa Kohtu praktikale, et aine tuleb määratleda kõrvalsaadusena, mitte „jäätmena“ direktiivi 75/442 tähenduses, siis tuleb märkida, et direktiiv ei sisalda seda küsimust puudutavaid erinorme. Neil asjaoludel peab liikmesriigi kohus selles osas kohaldama oma õigussüsteemi norme, tingimusel et seda tehes ei kahjustata liidu õiguse ja eelkõige direktiivi 75/442 tõhusust ning täidetakse liidu õigusest tulenevad kohustused (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *ARCO Chemie Nederland jt*, punkt 70 ning eespool viidatud 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-194/05: komisjon vs. Itaalia, punktid 44, 52 ja 53).
- 62 Sellest tuleneb eelkõige, et sellised siseriiklikud normid tõendamiskoormise kohta ei või muuta ülemäära keeruliseks selle tõendamist, et neid aineid peab viidatud kohtupraktikast tulenevaid kriteeriumeid kohaldades pidama kõrvalsaadusteks.
- 63 Seda arvestades tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et kaevandusest pärinev mineraalide rikastamise operatsioonidest üle jäänud kiviprügi ja liiv ei kuulu direktiivi 75/442 mõttes jäätmete hulka, kui valdaja kasutab seda õiguspäraselt sellesama kaevanduse käikude vajalikuks täitmiseks ning esitab piisavad tagatised nende ainete endi ja nende tegeliku kasutamise kohta, ning

pealegi rõhutas Euroopa Kohus, et selle kohtupraktika saab üle kanda loomasõnnikule (vt eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania, punktid 59 ja 60 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 64 Nagu märgib kohtujurist oma ettepaneku punktis 67, on pealegi selge, et kavatsuse tõendamise osas saab üldreeglina ainult jäätme valdaja tõendada, et ta ei kavatse neid tooteid kasutuselt kõrvaldada, vaid võimaldada nende taaskasutamist tingimustel, mis võimaldavad määratleda seda kõrvalsaadusena Euroopa Kohtu praktika tähenduses.
- 65 Eeltoodud arvestades tuleb esimese küsimuse teisele osale vastata, et liidu õigusega ei ole vastuolus see, et kohustus tõendada, et on täidetud kriteeriumid, mis võimaldavad pidada põhikohtuasjas arutusel olevatel asjaoludel tekitatud, ladustatud ja müüdud läga kõrvalsaaduseks, on pandud läga tekitajatele, tingimusel et sellega ei kahjustata liidu õiguse, eelkõige direktiivi 75/442 tõhusust, ning on täidetud sellest tulenevad kohustused, eelkõige kohustus mitte kohaldada selle direktiivi sätteid ainetele, mida neid kriteeriumeid kohaldades tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt pidada kõrvalsaadusteks, millele nimetatud direktiiv ei kohaldu.

Kolmas küsimus

- 66 Kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida teisena, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 75/442 artikli 2 lõike 1 punkti b alapunkti iii tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi asuvas seakasvatuseettevõttes tekitatud loomasõnnik kuulub „muude õigusaktide reguleerimisalasse” nimetatud sätte tähenduses ning on direktiivi 91/676 olemasolu tõttu seega välistatud direktiivi 75/442 kohaldamisalast, kusjuures on täpsustatud, et direktiivi 91/676 ei ole nimetatud liikmesriigi õigusesse veel üle võetud.
- 67 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad ühenduse või siseriiklikud õigusaktid selleks, et neid saaks pidada „muudeks õigusaktideks” nimetatud artikli 2 lõike 1 punkti b alapunkti iii tähenduses, sisaldama täpseid sätteid asjaomase jäätmekäitluse korraldamiseks ja tagama vähemalt samaväärse keskkonnakaitse taseme, kui tuleneb nimetatud direktiivist (vt eelkõige eespool viidatud 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon *vs.* Hispaania, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 10. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-252/05: Thames Water Utilities, EKL 2007, lk I-3883, punkt 34).
- 68 Euroopa Kohus on muu hulgas täpsustanud, et kui liidu seadusandja on kehtestanud korra, mille kohaselt ühenduse erinormide ja teise võimalusena siseriiklike erinormide puudumisel kohaldatakse direktiivi 75/442, oli selle eesmärk vältida seda, et teatud olukordades ei oleks nende jäätmete käitlust reguleeritud ühegi õigusaktiga (vt 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-114/01: AvestaPolarit Chrome, EKL 2003, lk I-8725, punkt 50).
- 69 Ilma et käesolevas kohtuasjas oleks vaja otsustada küsimuse üle, kas sellist direktiivi nagu direktiiv 91/676 tuleks siis, kui see oleks siseriiklikusse õigusesse üle võetud, käsitada „muu õigusaktina” direktiivi 75/442 artikli 2 lõike 1 punkti b tähenduses, piisab, kui märkida, et juhul, kui liikmesriik ei ole võtnud vajalikke meetmeid nimetatud direktiivi rakendamise tagamiseks, siis ei saa igal juhul leida, et ta tagab vähemalt samaväärse keskkonnakaitse taseme kui see, mis on ette nähtud direktiiviga 75/442, kuna ülevõtmata jätmine tähendab vastupidi just seda, et kui viimati nimetatud direktiiv ei ole kohaldatav, siis ei reguleeri põhikohtuasjas arutusel oleva loomasõnniku käitlemist üksi muu õigusakt.
- 70 Sellest tuleneb, et kolmandale küsimusele tuleb vastata, et direktiivi 75/442 artikli 2 lõike 1 punkti b alapunkti iii tuleb tõlgendada nii, et kui direktiivi 91/676 ei ole liikmesriigi õigusesse üle võetud, siis ei saa asuda seisukohale, et selles liikmesriigis asuvas seakasvatuseettevõttes tekitatud loomasõnnik kuulub direktiivi 91/676 olemasolu tõttu selle sätte tähenduses „muude õigusaktide reguleerimisalasse”.

Teine küsimus

- 71 Teise küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas juhul, kui seakasvatuseettevõttes tekitatud ja selle valduses olev läga määratletakse „jäätmena” direktiivi 75/442 tähenduses, siis kas liidu õigusega on vastuolus see, kui liikmesriik paneb sellisele tekitajale, kes selle läga kasutuselt kõrvaldab nii, et ta müüb selle teistele ettevõtjatele, kes peavad seda kasutama väetisena oma maadel, isikliku vastutuse selle eest, et need ettevõtjad täidavad jäätmepäätisekäitlusalaseid liidu õigusnorme.
- 72 Sissejuhatuseks tuleb küsimuse enda sõnastusest tulenevalt ja eelotsusetaotlusest nähtumatel põhjustel märkida, et nimetatud küsimus on esitatud ainult juhuks, kui põhikohtuasjas arutlusele oleva loomasõnniku peaks määratlema „jäätmena” direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses.
- 73 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et arvestades eelkõige kolmandale küsimusele antud vastust, tuleb sellise hüpoteesi tõeks osutumise korral direktiivi 75/442 sätteid kohaldada sellisele olukorrale, nagu on arutlusele põhikohtuasjas.
- 74 Tuleb aga meenutada, et direktiivi 75/442 artikli 8 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et „iga jäätmepäätisekäitluse eest vastutav” kas taaskasutab või kõrvaldab jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik kooskõlas selle direktiivi sätetega või annab jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik avalikule jäätmepäätisekäitlusele või ettevõttele, kes teeb II A või II B lisas nimetatud toiminguid. Sellised „igal jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik” lasuvad kohustused kaasnevad sama direktiivi artiklis 4 sätestatud jäätmepäätisekäitluse hülgamise, kaadamise või kontrollimata kõrvaldamise keeluga (vt eelkõige 7. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-1/03: Van de Walle jt, EKL 2004, lk I-7613, punkt 56).
- 75 Käesolevas asjas on selge, et põhikohtuasja apellant, kes ei kavatse kuidagi ise tagada tema tekitatud jäätmepäätisekäitluse taaskasutamist või kõrvaldamist, on nende jäätmepäätisekäitluse „valdajana” ja vastavalt direktiivi 75/442 artikli 8 esimesele taandele kohustatud andma jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik avalikule jäätmepäätisekäitlusele või ettevõttele, kes teeb II A või II B lisas nimetatud toiminguid.
- 76 Sellega seoses tuleb aga esmalt märkida, et eelotsusetaotluses sisalduvad andmed ei võimalda asuda seisukohale, et põllumajandusettevõtjatel, kelle abil kavatseb D. Brady oma läga kasutuselt kõrvaldada, on õigus teha taaskasutamistoiminguid nimetatud artikli 8 tähenduses.
- 77 Nimelt ei viita miski sellele, et need ettevõtjad omavad direktiivi 75/442 artikli 10 alusel nõutud luba selliste taaskasutamistoimingute tegemiseks. Samuti ei võimalda Euroopa Kohtule esitatud asjaolud asuda seisukohale, et need samad ettevõtjad oleksid vabastatud loa taotlemisest vastavalt tingimustele, mis on selleks ette nähtud direktiivi artiklis 11.
- 78 Kui peaks leidma kinnitust – mille peab käesolevas asjas vajaduse korral kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus -, et ettevõtjad, kellele M. Brady kavatseb müüa jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik avalikule jäätmepäätisekäitlusele, ei oma direktiivi 75/442 artiklis 10 nõutud luba ega ole ka selle taotlemisest artikli 11 lõigetes 1 ja 2 ette nähtud tingimustel vabastatud, siis sellest tuleneks, et direktiivi artikliga 8 on vastuolus kavatsed müük ja seega see, et selliseks müügiks võiks selline asutus nagu EPA väljastada loa - olenemata muu seas tingimustest, mis sellise loa väljastamisel seatakse.
- 79 Teiseks tuleb lisada, et juhul, kui tuleb tõdeda, et asjaomastel ettevõtjatel on direktiivi 75/442 artiklis 10 nõutud luba või et nad on nõuetekohaselt selle taotlemisest vabastatud ning registreeritud direktiivi artikli 11 lõigete 1 ja 2 kohaselt, siis sellistele ettevõtjatele D. Brady poolt asjaomaste jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik avalikule jäätmepäätisekäitlusele andmisel ei saa D. Brady seada tingimusi, mis teevad ta vastutavaks selle eest, et need ettevõtjad täidavad jäätmepäätisekäitluse eest vastutav isik avalikule jäätmepäätisekäitlusele liidu õigusnorme.

- 80 Sellega seoses tuleb kõigepealt meelde tuletada, et kui direktiivi 75/442 artikli 8 alusel on toimunud jäätmete käitlemiseks andmine, muutub direktiivi 75/442 artikli 10 kohaselt loa saanud või selle loa taotlemisest artikli 11 alusel vabastatud ettevõtte asjamaomaste jäätmete „valdajaks”. Direktiivi 75/442 artikli 8 enda sõnastusest aga tuleneb, et „jäätmevaldajal” tuleb vajaduse korral tagada nende jäätmete taaskasutamine kooskõlas nimetatud direktiivi sätetega.
- 81 Järgmiseks tuleneb direktiivi 75/442 artiklitest 8 ja 10 koostoimes nende sätete ülesehitusega, et kui jäätmevaldaja annab need käitlemiseks nendest sätetest teise sätte alusel jäätmete taaskasutamiseks loa saanud ettevõttele, siis üksnes viimati nimetatud ettevõttel, mitte varasemal jäätmevaldajal lasub vastutus teha taaskasutamistoiminguid, täites selles osas kõiki tingimusi, mis nendele toimingutele on nii kohaldatavates õigusnormides kui ka nimetatud loas seatud.
- 82 Lõpuks tuleneb samuti direktiivi 75/442 artiklitest 8 ja 11 koostoimes nende ülesehitusega, et kui jäätmevaldaja annab jäätmed käitlemiseks ettevõttele, kes on artikli 11 alusel vabastatud jäätmete taaskasutamiseks loa taotlemisest, siis üksnes viimati nimetatud ettevõttel, mitte varasemal jäätmevaldajal lasub vastutus teha taaskasutamistoiminguid, pidades selles osas kinni artiklis 11 viidatud üldeeskirjadest ja nõuetest ja neid toiminguid reguleerivatest teistest liidu õiguse sätetest.
- 83 Eeltoodut arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et juhul, kui seakasvatuseettevõttes tekitatud ja selle valduses olev läga määratletakse „jäätmena” direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses:
- tuleb direktiivi 75/442 artiklit 8 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus anda nimetatud jäätmevaldajale luba selle jäätme kasutuselt kõrvaldamiseks, müües selle ettevõtjale, kes kasutab seda väetisena oma maadel, olenemata sellest, millised on loa tingimused, kui selgub, et sel ettevõtjal ei ole direktiivi artiklis 10 nimetatud luba või et ta ei ole sellise loa taotlemisest vabastatud ja registreeritud vastavalt selle direktiivi artiklile 11; ning
 - direktiivi 75/442 artikleid 8, 10 ja 11 tuleb koostoimes tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui jäätmevaldaja poolt jäätme müük ettevõtjale, kes kasutab seda väetisena oma maadel ning kel on artiklis 10 nimetatud luba või kes on selle loa taotlemisest vabastatud ja registreeritud vastavalt artiklile 11, toimub tingimusel, et jäätmevaldaja võtab vastutuse selle eest, et nimetatud ettevõtja täidab eeskirju, mida tuleb kohaldada selle ettevõtja poolt tehtud taaskasutamistoimingutele jäätme- ja väetisekäitlusala liidu õiguse alusel.

Kohtukulud

- 84 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ jäätmete kohta, muudetud komisjoni 24. mai 1996. aasta otsusega 96/350/EÜ, artikli 1 punkti a esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et intensiivse seakasvatuse ettevõttes tekitatud läga, mida ladustatakse seni, kuni see tarnitakse põllumajandusettevõtjatele, et nad kasutaksid seda nende maadel väetisena, ei ole mitte „jäätme” selle sätte tähenduses, vaid kõrvalsaadus, kui tekitaja kavatses seda läga temale majanduslikult soodsatel tingimustel hiljem turustada, tingimusel et selline taaskasutamine ei ole mitte ainult võimalik, vaid kindel, ei vaja eelnevat töötlemist ja toimub pideva tootmisprotsessi raames. Liikmesriigi kohtutel tuleb nende menetluses olevate juhtumite kõiki asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes kontrollida, et need erinevad kriteeriumid on täidetud.

2. Liidu õigusega ei ole vastuolus see, et kohustus tõendada, et on täidetud kriteeriumid, mis võimaldavad pidada põhikohtuasjas arutusel olevatel asjaoludel tekitatud, ladustatud ja müüdnud läga kõrvalsaaduseks, on pandud läga tekitajatele, tingimusel et sellega ei kahjustata liidu õiguse, eelkõige direktiivi 75/442 (muudetud otsusega 96/350) tõhusust, ning on täidetud sellest tulenevad kohustused, eelkõige kohustus mitte kohaldada selle direktiivi sätteid ainetele, mida neid kriteeriumeid kohaldades tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt pidada kõrvalsaadusteks, millele nimetatud direktiiv ei kohaldu.
3. Direktiivi 75/442 (muudetud otsusega 96/350) artikli 2 lõike 1 punkti b alapunkti iii tuleb tõlgendada nii, et kui nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest ei ole liikmesriigi õigusesse üle võetud, siis ei saa asuda seisukohale, et selles liikmesriigis asuvas seakasvatusevõttes tekitatud loomasõnnik kuulub direktiivi 91/676 olemasolu tõttu selle sätte tähenduses „muude õigusaktide reguleerimisalasse”.
4. Juhul, kui seakasvatusevõttes tekitatud ja selle valduses olev läga määratletakse „jäätmena” direktiivi 75/442 (muudetud otsusega 96/350) artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses:
 - tuleb direktiivi 75/442 artiklit 8 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus anda nimetatud jäätmevaldajale luba selle jäätme kasutuselt kõrvaldamiseks, müües selle ettevõtjale, kes kasutab seda väetisena oma maadel, olenemata sellest, millised on loa tingimused, kui selgub, et sel ettevõtjal ei ole direktiivi artiklis 10 nimetatud luba või et ta ei ole sellise loa taotlemisest vabastatud ja registreeritud vastavalt selle direktiivi artiklile 11; ning
 - direktiivi 75/442 artikleid 8, 10 ja 11 tuleb koostoimes tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui jäätmevaldaja poolt jäätme müük ettevõtjale, kes kasutab seda väetisena oma maadel ning kel on artiklis 10 nimetatud luba või kes on selle loa taotlemisest vabastatud ja registreeritud vastavalt artiklile 11, toimub tingimusel, et jäätmevaldaja võtab vastutuse selle eest, et nimetatud ettevõtja täidab eeskirju, mida tuleb kohaldada selle ettevõtja poolt tehtud taaskasutamistoimingutele jäätme- ja väetisekäitlusalase liidu õiguse alusel.

Allkirjad